

שיעורו של מורנו הגאון רבי משה שפירא שליט"א

פרשת ויחי – תשע"ה

במשנה בפסחים פרק מקום שנהגו כתוב על ששה דברים עשו אנשי יריחו על שלשה מיחו בידם ועל שלשה לא מיחו בידם ואלו הן שלא מיחו בידם וכו' וכורכין את שמע.

היכי עבדי? רבי יהודה אומר: מפסיקין היו, אלא שלא היו אומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ואנן מאי טעמא אמרינן ליה? כדדריש רבי שמעון בן לקיש, דאמר רבי שמעון בן לקיש: "ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם". ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכינה.

"קץ הימין" פירוש הדבר, שבורא העולם כביכול שם ימינו אחר, כמו שכתוב באיכה: "השיב אחר ימינו מפני אויב".

ימין היא היד המתפקדת, כמו שכתוב ברש"י בשבת (פ"ח ע"ב) למיימינים בה סמא דחיי. למיימינים - עסוקים בכל כחם, וטרודים לדעת סודה, כאדם המשתמש ביד ימינו שהיא עיקר.

יד ימין היא יד עסקנית, עושה ופועלת.

כביכול בורא העולם השיב ימינו אחר מפני אויב.

כשמחזיקים את יד ימין מאחור, אי אפשר לפעול אתה. פירוש המילים זה שמוציאים את הימין מכלל פעולה.

"קץ הימין", הכוונה שצריך לשים קץ למצב שבורא העולם שם את ימינו אחר ולא פועל אתה.

ברגע שתגלה יד ימין ותתחיל לפעול, כאשר היא תמצא במצב של פעולה, בורא העולם יטפל בכל הדברים מיד. הסיבה שהוא לא עושה את זה, כי כעת ההנהגה היא "השיב ימינו אחר".

בורא העולם הוציא מכלל פעולה את יד ימין ושם אותה במצב לא פעיל.

מה שכתוב כאן שיעקב אבינו בקש לגלות את "קץ הימין", היינו את זמן הקץ של המצב הזה.

זה מצב לא טבעי. יד ימין צריכה לפעול, ו"השיב ימינו אחר", זה מצב שחייב להיות לו קץ, רק שהקץ הזה נעלם.

יעקב ביקש לגלות לבניו מתי הוא קץ הימין. מתי יגיע הזמן שהימין תשוב לפעול וכשהימין פועלת הכול מטופל מיד והכל נהיה מתוקן.

ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין - ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלום יש במטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו.

יעקב דאג. הוא ביקש לגלות את קץ הימין ונסתלקה ממנו שכינה. מה שצריך היה לגלות - לא נתגלה. יעקב דאג שמא יש במיטתי פסול כמו אברהם שלא היתה מיטתו שלימה, שיצא ממנו ישמעאל, ומיצחק יצא עשו.

יעקב - כך היתה דעתו וכך היה באמת - יצאו ממנו כולם אהובים, כולם ברורים, כולם שבטי י-ה.

כשראה שנסתלקה ממנו שכינה חשש שמא יש במיטתי פסול ולכן נסתלקה ממני שכינה.

אמרו לו בניו: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

היה חשש שמא משהו מאתנו פגום. כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד. אנחנו לגמרי כמוך.

באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אמרי רבנן: היכי נעביד? נאמרוהו - לא אמרו משה רבינו. המצוה היא לומר "והיו הדברים האלה", ואת זה משה רבינו לא אמר. לא נאמרוהו - אמרו יעקב. ומכיון שיעקב אמר, זה מחייב גם אותנו לומר.

התקינו שיהיו אומרים אותנו בחשאי.

אומרים ולא אומרים.

אומרים, אבל מבדילים את האמירה הזאת מיתר הפרשה.

הדברים קצת סתומים.

ננסה קצת לבאר.

יסוד הדברים נתגלה במהר"ל הוא חוזר על כך כמה פעמים בגור אריה ובספר הנצח, המושג "אחד" זה הסיכום של א' - כנגד יעקב, ח' - כנגד בני האמהות, היינו שני בני רחל וששת בני לאה, וד' - כנגד בני השפחות, בני בלהה ובני זלפה. זאת המילה "אחד".

"אחד", המילה בעצמה מחברת.

פירוש המילה "אחד". המילה "אח" הוא מלשון 'איחוי'. חיבור של שני חלקים לדבר אחד. מאחים קרע. קרעים מתאחים.

'איחוי' זה חיבור של שני חלקים שלא נפרדו עדיין. הם שני חלקים של בד משותף רק יש כאן קרע, ואת הקרע - מאחים.

כאשר הדבר נקרע לגמרי לשניים, זה כבר לא 'איחוי' אלא 'תפירה'.

'איחוי' היינו שני דברים שיוצאים משורש אחד. דבר אחד שמתחלק לשניים, הדבר הזה הוא 'אח'.

זה ההבדל שבין 'אחד' ל'אחר'.

כאשר אומרים על משהו שהוא 'אחר', היינו דבר שהיה אחד ונעשה זר.

'אחר' בלבד, קוראים לאלישע בן אבויה שהיה אחד מארבעה שנכנסו לפרדס.

הינו שהוא נהיה 'אחר'. הוא עזב את החיבור.

'אחד' זה ההיפך.

לא נכנס כרגע להבדל שבין הד' והר'. הד' מצרפת והר' מפרידה.

'אח' זה חיבור ואיחוי של ארבע צדדים.

לשון 'פיזור' זה תמיד לארבע קצוות. "וקבץ נדחינו מארבע כנפות הארץ". זה

מתחלק תמיד לארבע רוחות העולם.

המושג "אחד", זה נקרא כלל ישראל. "אתה אחד, - בורא העולם זה מעבר לנו.

"ושמך אחד" - גם זה מעבר לנו. "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ", הגילוי של

אחד בעולם, זה אנחנו.

"אחד" זה 'איחוי', כאשר מחברים את כל החלקים מהפיזור. המצב שאנו מייחלים אליו, זה ליום ההוא שבו יהיה ה' אחד ושמו אחד. אנו מחכים לזמן שבו ה"אחד" האמתי יתגלה. "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

אנו מצפים שכל העולם כולו יתחבר, וכמו שאנו אומרים בתפילת עלינו לשבח, בעיקר ב"על כן נקוה": "יכירו וידעו כל יושבי תבל כי לך תכרע כל ברך תשבע כל לשון", ואנו מסיימים: "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

לזה אנו מצפים.

לא היה עוד מצב שבו היה ה"אחד" בפועל כמו שהיו כל השבטים סביב מיטתו של יעקב.

כזה "אחד" לא היה אף פעם. מין גילוי כזה של אחד. זה היה כל כלל ישראל, יעקב וכל השבטים כולם, וכולם יחד.

היה פה הא' הח' והד'. כל ה"אחד".

העובדה שיעקב ביקש לגלות את הקץ, זו לא עובדה צדדית, אלא זה פועל יוצא ממה שהיה שם. גילוי של "אחד". לכן יעקב אבינו חשב שכאן צריך להתגלות הגילוי של "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

"ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד". ומי יגלה את זה? "מי כעמד ישראל גוי אחד בארץ".

כך זה מתגלה. הגילוי של "אחד", צריך לבוא מ"אחד" אמתי.

הפרשה הראשונה בתורה. "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", והפרשה מסתיימת ב"ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד". מקשים חז"ל, הלשון בהמשך זה שני, שלישי, רביעי, לפי זה היה צריך להיות "ויהי ערב ויהי בוקר יום ראשון". למה "יום אחד", ולא "יום ראשון".

אומרים על זה חז"ל לפי שהיה הקב"ה יחיד בעולמו.

להבין. בשורש הדברים, היום הראשון של מעשה בראשית, היה שורש כל הבריאה כולה. שם נתגלה ה"אחד" שיתגלה בסוף.

היום הראשון היה ה"אחד" בטהרתו. "אחד" כמו שהוא. זאת נקודת המוצא של כל הבריאה.

באותו יום ראשון של מעשה בראשית, כל הבריאה כולה היתה בסוד "אחד". כולה היתה דבר אחד. השמים לרבות ותולדותיהם, והארץ לרבות ותולדותיה, הכול נברא ביום הראשון והכל היה "אחד".

ביום השני התחילו הדברים להיפרד. המחלוקת נבראה ביום שני. הרע, ה"לא טוב". בחז"ל כתוב שביום השני נבראה המחלוקת ונברא הגיהנם, לכן לא נאמר "כי טוב" ביום השני כי נבראו שורשי הרע.

היינו שהיום השני כבר התחיל להיות יציאה מה"אחד".

ביום הראשון הכול היה כפי שהם צריכים להראות בסוף, כמו שתמיד הסוף צריך להגיע למצב שהיה בנקודת היציאה. כך הדברים התחילו וכך סופם נעוץ בתחילתם.

אבן השתיה, כמו שהגמרא אומרת ביומא נ"ג, זו האבן שעליה הושתת העולם. איך היא נוצרה? הרמב"ן בפרשת ויצא מביא את מה שכתוב בפרקי דר"א שכביכול בורא העולם לקח את האבן שהיתה מראשותיו של יעקב, שיקע אותה בקרקע עמוק עמוק, והפך אותה לאבן שהיא אבן היסוד שעליו עומד העולם. האבן שעליה העולם נשען, זו אבן שנהיתה אחד מהרבה אבנים שהתקבצו יחד ונעשו אבן אחת.

הכוונה להביא את כל העולם כולו לאותו חיבור, שכל חלקי העולם כולו יתחברו יחד ויהיו "אחד".

"ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

כשאומרים "שמו אחד" הפירוש כדרך שאמר הקב"ה למשה רבינו בפרשה הבאה: "ואמרו אלי מה שמו מה אומר אליהם", אמר לו הקב"ה: שמי אתה מבקש לידע? לפי מעשי אני נקרא.

כשכתוב "ה' אחד ושמו אחד", פירוש "שמו" היינו כלל כל מעשיו יתברך, הכול מתחבר להיות דבר אחד.

הבסיס שעליו העולם עומד, הוא הבסיס של אותה אבן שהתחברה להיות אבן אחת מאבנים רבות.

זה יסוד העולם. על זה העולם עומד וזה בנין העולם. חיבור אבנים לבנין אחד.

השאיפה זה להגיע לאותו "אחד".

כאן סביב מיטתו של יעקב אבינו נמצא כלל ישראל – אחד. לכן יעקב ביקש לגלות את הקץ, כי הקץ הוא "ה' אחד ושמו אחד", וכאן נמצא בשלימות מי שעתיד לעשות את זה.

"מי כעמד ישראל גוי אחד בארץ".

לכן ביקש יעקב לגלות את הקץ.

נסתלקה ממנו שכינה ויעקב לא הבין למה. הוא תלה את זה רק בזה שכאן זה לא "אחד". שמא יש פסול. אולי אני טועה. אולי זה לא ה"אחד" המכוון. כי אם זה היה "אחד", אז למה נסתלקה שכינה בדיוק כשזה המצב שמכאן חייב להתגלות ה"אחד".

אמרו לו: כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

נקריא את לשון הרמב"ם הלכות קריאת שמע (פ"א ה"ד): "הקורא קריאת שמע כשהוא גומר פסוק ראשון אומר בלחש ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד וחוזר וקורא כדרכו ואהבת את ה' אלקיך עד סופה, ולמה קורין כן מסורת היא בידינו שבשעה שקבץ יעקב אבינו את בניו במצרים בשעת מיתתו ציוס וזרזם על יחוד השם ועל דרך ה' שהלך בה אברהם ויצחק אביו ושאל אותם ואמר להם בני שמא יש בכם פסולת מי שאינו עומד עמי ביחוד השם כענין שאמר לנו משה רבינו פן יש בכם איש או אשה" וגו'.

זה היה החשש של יעקב אבינו. יעקב אבינו זירז אותם על יחוד השם, ומה שהוא ביקש לגלות את הקץ זה פועל יוצא מהמעמד של יחוד השם שהיה שם, בקיבוץ של כלל ישראל שהוא עצמו "אחד". א' ח' ד'.

"ענו כולם ואמרו שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", כלומר שמע ממנו אבינו ישראל ה' אלקינו ה' אחד, פתח הזקן ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, לפיכך נהגו כל ישראל לומר שבח שבח בו ישראל הזקן אחר פסוק זה".

זה הלשון ברמב"ם.

כתוב כאן שכל עניינו של המעמד היה אותו יחוד השם שעליו נאמר: "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ".

יעקב אבינו שאל אותם: "פן יש בכס איש או אשה או משפחה או שבט", ענו כולם ואמרו: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", כלומר שמע ממנו אבינו ישראל ה' אלקינו ה' אחד.

להבין את עומק הדברים

כאשר הגמרא אומרת: נאמרוהו - לא אמרו משה רבינו. לא נאמרוהו - הרי אמרו יעקב.

למה אנחנו צריכים להגיד את מה שאמר יעקב. מה שאנו אומרים את מה שאמר משה, זה משום שזה כתוב בתורה וכתוב "ודברת בס", זה לא כתוב על "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

איזה טענה זו: לא נאמרוהו - הרי אמרו יעקב.

זה מה שהרמב"ם מתכוון להגיד. כאשר משה רבינו אמר לנו "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד", הוא אמר את זה עם כל הסיפור. הפסוק שמע ישראל מדבר את דברי השבטים אל אביהם.

"שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", כלומר שמע ממנו אבינו ישראל ה' אלקינו ה' אחד.

אנו אומרים את זה מכח שני דברים. מכח "ודברת בס", ולכן אנו צריכים להגיד את זה, אבל מכיון שזה נאמר באופן של "שמע ישראל", היינו מדברי השבטים שאמרו לאבא, אנו צריכים להגיד את זה גם באופן שזה נאמר שם.

זאת הטענה: לא נאמרוהו - הרי אמרו יעקב. כי את פרשת "שמע ישראל" נצטוינו בתורה לאומרה באופן שזה נאמר אז.

לכן במצות קריאת שמע שלנו אנו מקיימים פרשה בתורה ומעשה שהיה, שכן אמרו השבטים, לכן אנו חייבים להגיד "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", כפי שנאמר אז.

אנו אומרים פה את דברי משה ואת דברי השבטים ולזה מצטרפים דברי יעקב שענה להם. לכן אנו חייבים להגיד גם את זה וגם את זה.

זה מה שכתוב כאן.

כאשר אנו מקיימים מצות קריאת שמע, אנו מקיימים לא קריאת פרשה בלבד, אלא אנו חוזרים למעמד ואנו חוזרים לומר את מה שהשבטים אמרו באותו מעמד ליעקב אבינו. כמו שאנו מדברים אל יעקב.

מכיון שיעקב אבינו מדתו אמת, אנו חייבים להגיד אמת.

כשהשבטים אמרו את זה ליעקב, הם אמרו אמת מתחילה ועד סוף.

כתוב כאן חידוש. קריאת שמע זו קריאת פרשה בתורה. הרבה פרשות אנו צריכים לקרוא. חייבים לקרוא. "והיו הדברים האלה", "ודברת בס".

כאן כתוב שאנו חייבים לחזור על דברי השבטים שאמרו ליעקב את מה שבתוך לבם. "שמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד". האחד שלנו הוא כמו שלך.

זאת מצות קבלת עול מלכות שמים שלנו. "שמע ישראל".

הקושי הגדול כאן בגמרא זה איך יעקב אבינו יישב את הקושיה: למה נסתלקה ממנו שכינה. הוא חשב שמא אין כאן "אחד", אבל אם יש כאן "אחד", אז למה בכל זאת נסתלקה ממנו שכינה.

הוא חשב שיש פסול, ואמרו לו שאין פסול, אז מה עם הקושיה. למה הוא לא יכול לגלות את מה שהוא רצה לגלות.

את זה הגמרא לא מתרצת. מה התיישב ליעקב אבינו. נשארנו עם קושיה בלי תירוץ.

זה צריך להיות טמון בשבח של "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

זה צריך ביאור.

בברכת יעקב לשבט דן, על הפסוק: "יהי דן נחש עלי דרך שפיץ עלי ארח הנשך עקבי סוס ויפל רכבו אחור", וההמשך לא מובן: "לישועתך קויתי ה'".

במדרש רבה כתוב על שמשון: לפי שהיה יעקב אבינו רואה אותו וסבור בו שהוא מלך המשיח, כיון שראה אותו שמת, אמר: אף זה מת, "לישועתך קויתי ה'".

יעקב אבינו ראה כל צורת אדם שעתידה לצאת מהשבטים. את כל כלל ישראל הוא ראה ואת כל כלל ישראל הוא ברך, והוא לא ראה בכל כלל ישראל צורת אדם שמתאימה יותר להיות מלך המשיח, מאשר שמשון.

זאת לא סוגיה ששייכת אלינו. מי שיכול להכריע מי זה מלך המשיח זה רק בורא העולם. מי שתוקע את עצמו לסוגיה הזאת וחושב שהוא יכול להחליט מי זה מלך המשיח – חז"ל מכחישים אותו.

יעקב אבינו חשב שמשון מתאים להיות המלך המשיח.

אף אחד לא יכול להחליט חוץ מבורא העולם. זה הסוד הכמוס, מי יכול לתקן ולהעלות את הבריאה למצב המתוקן.

לפי שהיה יעקב אבינו רואה אותו וסבור בו שהוא מלך המשיח, כיון שראה אותו שמת אמר: אף זה מת! לישועתך קויתי ה'!

פירוש הדבר שאין בידי אדם לדעת מי זה יהיה - עד שזה יהיה.

הסיבה שיעקב אבינו חשב כך, איך אנו יכולים להבין את זה.

חז"ל אומרים שמשון נקרא על שם השמש. השמש היא כח יחיד בעולם. כל יתר הכוחות הפועלים בעולם, לא פועלים לבד. הם פועלים בשותפות. הבריאה כולה היא תחת השמש. השמש הוא כח יחיד בעולם ושמסון היה יחיד. הוא פעל לבדו. בכל מקום שהוא הלך הוא היה לבד.

הוא נשא בתוכו את הסוד שלהחזיר את הבריאה ל"אחד" יכול רק מי שהוא "אחד".

כאשר יעקב אבינו ראה שגם זה מת, אמר: "לישועתך קויתי ה'".

מה הכוונה.

נקריא קצת את המשך דבר חז"ל: אמר רבי יצחק הכל בקווי, יסורין - בקווי, קדושת השם - בקווי, זכות אבות - בקווי, תאותו של עולם הבא - בקווי.

כל המפרשים מבארים שכל הדברים שאנו רוצים שיקרו לנו, לא באים אלינו אלא רק כאשר אנו מצפים להם. כאשר אנו מקווים להם שיבואו. הכול מגיע לנו רק מכח קווי. תקווה. לקוות.

"על כן נקוה". אנו מקוים. כשאנו מקוים – הדברים יבואו. הכול בקווי.

כל הדברים, כל הישועות, כל הדברים שבאים מלמעלה, לא יבואו אלא בקווי. רבי עקיבא זכה לאותה מעלה בסוף ימיו. קדושת השם בקווי. המפרשים אומרים שאדם לא זוכה לקדש שם שמים, אלא רק אם הוא מקוה לזה כל ימיו. רבי עקיבא אמר: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה: "בכל נפשך" - אפילו נוטל את נשמתך, אמרתי: מתי יבא לידי ואקיימנו. כל ימיו הוא קוה, לכן הוא זכה לזה. הוא זכה לקדש שם שמים כמו שלא זכה אף אחד אחד.

זכות אבות – בקווי. כל הדברים וכל המעלות כולם בקווי. תאוותו של עולם הבא – בקווי. אדם מתאוה לשכר של העולם הבא. הוא מקוה שהוא ישיג את זה.

כשאדם בא לדין שואלים אותו: צפית לישועה? מה פשר השאלה. האם שואלים אותו אם הוא קיים את הענין הזה? המהר"ל מבאר ש"ציפית לישועה", פירוש שאין אפשרות שתקבל ישועה יותר ממה שציפית. הכלי לקבל את כל המעלות העליוניות הוא בקווי. כמה שאני מקוה להם כך אני מקבל אותם. "יהי חסדך ה' עלינו – כאשר יחלנו לך".

אנו לא יכולים לבקש יותר ממה שייחלנו לך, כי יותר מזה לא נקבל. כתוב בתהלים "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים כן בקודש חזיתך". מה זה "כן". מה זה אומר? בדיוק כמה שצמאה לך נפשי, כמה שכמהה לך בשרי - כך בדיוק בקודש חזיתך. יותר ממה שציפיתי אני לא אראה. "כאשר ייחלנו לך".

הכול בקווי. כל הישועות, כל הדברים שבאים מלמעלה, הכול בקווי. כפי הקווי – כך מקבלים. כשבאים לתת לאדם שכר, הוא עשה מה שעשה ומגיע לו, מכניסים אותו לדין ובודקים. שואלים: ציפית לישועה? היינו, אתה לא יכול לקבל יותר ממה שציפית. אין לך כלים לקבל יותר ישועה מהצפיה שלך. כפי הצמא – כך תשתה. כפי ה"ייחלנו לך", כך "יהי חסדך עלינו".

החידוש נתחדש ליעקב אבינו שאותו אדם שהיה בדעתו שהוא מלך המשיח - וצריך להבין שזאת הדעת המכרעת ביותר בכלל ישראל, ואם גם הוא מת, אז צריך להיות כאן עוד נידון נוסף.

יעקב אבינו אמר שאי אפשר להעמיד אדם מסוים משיח. משיח יבוא רק מתוך הקווי. הוא צריך להיות מתאים לקווי. אם זה יהיה זה או משהו אחר, הדרגות יהיו לפי הקווי. הכל בקווי.

זה חידוש. אי אפשר לקבוע מראש, כי לא העובדה שיש אדם מתאים תעשה אותו למשיח. המשיח יהיה תוצאה של הקווי של כלל ישראל. יעקב אבינו הבין שמלך המשיח, הגאולה שלימה, קץ הימין, היינו סוף המצב של "השיב ימינו אחור", חייב להיות לו קץ.

יעקב אבינו חשב שהקץ צריך להיות כעת. זה מצב. כשיש גילוי של "אחד", הגילוי הזה די בו. זאת הגאולה. זה המצב שיביא את ה"ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

נתגלה לו ליעקב אבינו שהדבר תלוי בקווי. זה תלוי בצפיה לישועה. הגאולה שלימה לא תגיע אלא רק מתוך צפיה לישועה. רק עד כמה - כמו שכתוב ברבי סעדיה גאון - כשיכספו לזה בני ישראל תכלית הכוסף.

אין מצב מסוים שמביא את המשיח. הגאולה מגיעה רק בקווי. תאוותו של עולם הבא בקווי, לכן שואלים אדם ציפית לישועה. לפי שהיה יעקב אבינו רואה אותו וסבור בו שהוא מלך המשיח, כיון שראה אותו שמת אמר אף זה מת, לישועתך קויתי ה'.

ליעקב אבינו נתחדשה כאן הסוגיה של הכל בקווי. היה ברור לו שזה האדם שצריך להביא את הגאולה. הוא השמש. הוא היחיד מכל באי עולם.

בשמשון היה גם צירוף. אביו, מנוח, היה מדין, ואמו של שמשון היתה משבט יהודה, וכמו שבורא העולם צירף את שני השבטים האלה יחד בעשיית המשכן, כמו שכתוב בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן.

צירף הקב"ה את המעולה שבשבטים עם הירוד שבשבטים. המעולה שבשבטים עם הירוד שבשבטים מתאים שהוא יהיה המלך המשיח, כמו שמתאים שהוא יבנה את בית ה'.

שמשון היה צרוף של שניהם. הוא עצמו היה משבט דן, אבל היה לו חיבור לשבט יהודה דרך אמו. היה בו צרוף של המעולה שבשבטים והירוד שבשבטים. כך הבין יעקב והוא לא טעה. יעקב אבינו לא טעה. כך צריך היה להיות מצד האדם, אבל כאן נתחדש "לישועתך קויתי ה'". הישועה לא תבוא מבני אדם שראוים להביא אותה, אלא הישועה תבוא רק מתוך קווי.

בזה נתיישב ליעקב אבינו שנסתלקה ממנו שכינה והוא לא ראה את הקץ, כי הקץ לא תלוי בבן אדם אלא בקווי.

רק הצפיה לישועה תביא את הקץ. בלי לצפות ובלי קווי - זה לא יבוא. צריך להבין. אנחנו ירדנו פלאים. ההשגות שלנו הם נמוכות כל כך, שאין לנו מושג. התקוה שלנו מגיעה אפילו לא למרחק של ד' אמות.

אני חוזר תמיד את מה ששמעתי בימי הנעורים מרבי יחזקאל לוויןשטין וזה עשה עלי רושם גדול מאד. הוא אמר את זה כמו בדרך אגב הוא קרא פסוק והסביר אותו.

"אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו". אני הגבהתי אותך אז תפתח את הכלים שלך ואני אמלא אותם מלא חפניים. אני גידלתי אותך, אז למה נשארתי קטן כל כך.

"אנכי ה' אלקיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו". אני אתן לך אבל אני לא יכול לדחוף כשאתה כלי.

בשלושת הימים האחרונים, ח' ט' וי' בטבת, אנו בכינו והתענינו על ההקטנה שהקטינו אותנו, על המצור ומצוק ששמו אותנו בתוכו. את ישראל, את התורה וכביכול את האלוקות.

התורה התקטנה שכשתרגמו את התורה ליוונית. היא דעכה. אמרנו היום בסליחות "דעכני בשמונה בו שמאלית וימנית הלא שלשתן קבעתי תענית". "דעכני", היינו שהפכו אותנו לנר דועך. בגמרא (חגיגה י"ב ע"א) כתוב שאדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה, כיון שסרח הניח הקב"ה עליו כפו ומיעטו והעמידו על מאה אמה. מסוף העולם ועד סופו הוא התקטן עד למאה אמה. בימים האלה, מיעטו אותנו. הנמיכו אותנו. כווצו אותנו.

כדי לצפות לישועה אנו צריכים להתרומם מאד. אנו מצד עצמנו נמוכים כל כך ושפלים כל כך. איפה אנו נצפה לישועה. הישועה שאנו מצפים אליה זה מקסימום הבלים. קטנות מוחין. כלום.

לצפות לישועה צריך גדלות דעת. משהו של גדלות מוחין. זה הנסיון של הדור שלנו. אנו ירודים מכל הדורות, אז איך אנו יכולים לקוות שהגאולה תבוא בדורנו אם בכמה וכמה קל וחומר, על אחת כמה וכמה, אנו לא יכולים להשוות את עצמנו אפילו לדור של לפני עשרים וכמה שנים. אז אלינו הוא יבוא? ...

הצפיה לישועה שלנו תהיה חידוש מרעיש כזה, שלזה מחכים. מחכים שאנחנו נצפה לישועה. האנשים היותר גדולים, הצפיה לישועה עבורם לא היה ניסיון בכלל. הם ציפו לישועה בפשטות. הצפיה לישועה שלהם לא היתה חידוש.

הצפיה לישועה שלנו – לזה מחכים. הישועה לא תגיע, אלא רק על ידי "לישועתך קויתי ה'". זה הדבר היחיד.

זה מה שאנו צריכים ללמוד מהסוגיה הזאת. ברמב"ם בהלכות מלכים (י"א ה"א) כותב: המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה, ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל, וחוזרין כל המשפטים בימיו כשהיו מקודם, מקריבין קרבנות, ועושין שמטין ויובלות ככל מצותה האמורה בתורה.

וכל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבינו. כל מי שאינו מצפה לביאתו נקרא כופר. במה הוא כופר? הוא הרי מאמין שהוא יבוא.

הוא מאמין שהוא יבוא, אבל הוא לא תופס שבלי זה אנחנו באסון בלתי רגיל, וביאתו תהיה יציאה מהאסון הזה. מי שלא מבין את זה הוא כופר.

מי שנראה לו שהמצב כיום הוא די סביר וכל הישועה שצריך זה רק שיתחלף משהו למעלה באיזה משרד... זאת הישועה שאנו מצפים לה... אם לזה אנו מצפים...

אנו יודעים שהוא יבוא, אבל אנו לא מצפים לזה. זה נקרא כפירה. זה נקרא לחיות במציאות של שקר.

זאת כפירה פשוטה.

וכל מי שאינו מאמין בו, או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר, אלא בתורה ובמשה רבינו.

פשוט לגמרי.

"שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד". כשאנו אומרים את זה אנו מאמינים בו, וכשאנו אומרים: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" - אנו מצפים לביאתו. אלה הם שני הפסוקים.

המציאות כמו שהיא "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" - ה' שהוא אלקינו עתה ולא אלקי האומות, הוא עתיד להיות ה' אחד, שנאמר (צפניה ג', ט'): "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה'" ונאמר (זכריה י"ד, ט'): "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

זה נקרא "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". אנו מאמינים שביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. אנו מאמינים שזה יבוא.

ה' שהוא אלקינו עתה, עתיד להיות ה' אחד.

זה נקרא אמונה בביאתו.

מצפים לביאתו, את זה אנו אומרים ב"ברוך שם כבוד מלכותו". "ברוך" זה בקשה שהדבר יתרבה, יתווסף ויתגלה "שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

זה נקרא מצפה לביאתו.

את שני הדברים האלה אנו מקיימים, את האמונה ואת הצפיה לישועה.

זה סוף דבר. זה מה שיעקב אבינו הוסיף ואמר: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". צריך להוסיף על "כשם שאין בלבך אלא אחד, כך אין בלבנו אלא אחד".

על זה צריך להוסיף את הקווי, את הצפיה לישועה.

זה מה שרצינו לבאר.

נכתב על ידי הרב ישראל ברונשטיין